

Ref. Egyház

A NAGY-KÁROLYI REF. EGYHÁZMEGYE
1879. ápril 3-án
NAGY-KÁROLYBAN TARTOTT
képviselési közgyűlésének
JEGYZŐKÖNYVE.

J e l e n v ó l t a k :

Egyházi részről:

Szilágyi Lajos, esperest

m i n t e l n ö k ö k.

Segesvári József, főjegyző
Elek Dániel
Kubinyi Károly
Ujlaki Gábor, papi —
Lövey Pál, aljegyző.

Világi részről:

Kulin Imre, segédgondnok

Gr. Dégenfeld József rendes,
Kulin Gábor helyettesített világi t a
n á c s b i r á k.

Továbbá: Vityi Bertalan berei, Uray József csomaközi, Dienes Balázs n.-dobosi, Korány János dobrai, Szikszay József domahidai, Szabó Károly fábián-házai, Bajza István genesi, Kézi Sándor gérecsi, Balajti János irinyi, Tukaes Lajos kaploni (helyettes), Asztalos György n.-károlyi, Nagy Gáspár körtvélyesi, Lengyel Pál k.-majthényi, Papp Miklós parasznyi, Szabó Gusztáv számosszegi, Papp Arthur m.-szalkai, Papp Lajos szaniszlai lelkészek.

Az egyes egyházak részéről: mint megbízó-levéllel ellátott képviselők voltak jelen: Szombati Mihály és Baróthi András Beréből, Bede István, Fekete Miklós K.-Daróczi, Gáti Miklós Dobráról, Szántó András, Bulyáki Sándor N.-Ecsedből, — Csomai Ferencz, Tukaes János Genesről, — Kis József, Ujlaki József Irinyből, Nagy Ferencz, Nagy János Kaplonból, — Nagy Gáspár Körtvélyesről, Tamássy Lajos, Kovács Gábor Ny.-Meggyesről, — Papp Arthur M.-Szalkáról, Szabó Gusztáv, Kovács Mihály Szamosszegről, Kulin Gábor Jármiből, Segesvári József Jánosiból.

Ezekon kívül számos tanító és másrendű hallgató.

Esperest ur Istenhez emelt buzgó fohász és a jelenváltak szívélyes üdvöz-
lése után a gyűlést megnyitotta.

1. Ugyancsak esperest ur a papi tanácsbírák közül Biró Károly, — segéd-
gondnok ur pedig a világi tanácsbírák közül Péchy Jenő és Solymossy Bálint urak-
nak részint betegség, részint egyéb gátló körülmények miatti elmaradásukat
jelentvén be:

Sajnos tudomásul vétetett.

2. Olvastatott Szilágyi Antal világi tanácsbíró urnak közgyűlésünkhöz inté-
zett levele, melyben a mult tavaszi gyűlés 12. j. k. száma alatt már visszavetett azon
indítvány alapján, mely szerint közeli vérrokonok az egyházmegyei tanácsba be ne
választathassanak, kötelességének tartván az e tekintetben aggódó lelkeket meg-

nyugtati, az egyházmegyei tanácsbíróság tiszte alól, melyre a közbizalom által újból elválasztott, e bizalomnak hálás megköszönése mellett, magát felmentetni kéri.

Nemcsak azért mert a szóban forgott indítványt közgyűlésünk a fentidezett j. k. számban még akkor mindjárt határozottan visszavetette, — hanem méginkább azért, mert amaz indítvány ellen magok a választó egyházak túlnyomó nagy többsége a felmentését kéri tanácsbíró ur újból lett megválasztása által a legfényesebben nyilatkozott, — leginkább pedig azon törvényes okból, mert az 1869. ápril havi egyházkerületi gyűlés 15-dik számú végzésében az idevonatkozó tilalmat megszüntette: annál fogva a kért felmentést közgyűlésünk ez alapon nemcsak hogy meg nem adhatja, de sőt felhívja illető tanácsbíró urat, miszerint egyházmegyének tanácskozásaiban az újból nyert megbízatás alapján ezután is résztvenni s tanácsbírói tisztét ismert buzgalomával tovább folytatni sziveskedjék.

3. Egyes egyházak képviselőinek megbízó levelei szabályszerűen kiállítottaknak találhatók:

Levéltárba tétetnek.

4. Esperest ur betérjeszti mult októberi közgyűlésünk 18-dik számában elrendelt s két ízben u. m. f. év január 6-kán és március 21-én megejtett szavazatbontás eredményét, mely szerint első ízben mind a négy volt világi tanácsbíró szavazattöbbséggel újból el lön választva, valamint az egyháziak közül is kettő, — kettőre pedig a viszonylagos többséget nyert hat egyén tűzvetvén ki, új szavazás hirdettetett, melynek eredménye a második ízben megejtett szavazatbontás alkalmával Kubinyi Károly ugyancsak volt papi tanácsbíró megválasztása lett, miként mindez már egyházmegyeileg körözve lön. — A még betöltetlenül maradt papi tanácsbíró-ságra ismételt szavazás hirdettetvén két jelölt kitűzésével: a begyűlt szavazatok felbontására a gyűlést felhívja s betérjeszti egyuttal a jegyzőkönyveket a már említett szavazatbontásokról.

Mennyiben a már megejtett szavazatbontások eredménye esperesti körlevelek által köztudomásra lön juttatva; az erről betérjesztett jegyzőkönyvek felolvasása mellőztetvén, a begyűlt szavazatok felbontása rendeltetett el.

5. A 28 egyházból jelen gyűlésre beküldött szavazatok felbontatván, kitűnt, mikép a két jelölt közül Ujlaki Gábor 19, Bíró Károly 8 szavazatot nyertének, egy szavazat pedig — valószínűleg tévedésből — Kubinyi Károly, ki nem jelölt s már megválasztott lelkésztanácsbíróra adatott.

Mihez képest Ujlaki Gábor elválasztott tanácsbírónak jelentetett ki s épen jelen lévén, az esküt letette s tanácsbírói székét — az iránta nyilvánult bizalomért köszönetet mondva, — elfoglalta.

6. A már régebben is szolgált s most újból megválasztott jelenvolt tanácsbírák együttesen fejezvé ki az irántuk ismételve nyilatkozott bizalomért hálájukat: közülök Elek Dániel papi tanácsbíró más egyházmegyébe lelkészszé lett elválasztása folytán egyuttal a neki ajándékozott bizalmat s illetőleg tanácsbírói székét új választás alá — érzékeny bucsuszavak kíséretében — visszabocsátja.

Sajnálkozását fejezvé ki úgy az elnökség mint közgyűlésünk nevezett tanácsbíró ur távozása felett, az ekként ürességbe jött tanácsbírói szék betöltésére új szavazást rendel; egyszersmind pedig a lemondottat jelen gyűlés folyama alatt székének megtartására annyivalinkább föl-kéri, mivel hogy az egyházmegye egyik felében jelen évben az egyházlátogatási jegyzőkönyvet ő vezette.

7. Az elválasztott világi tanácsbírák közül csak egy jelenhetvén meg, s legalább még egynek helyettesítése levén szükséges:

Kulin Gábor ur kértett fel világi tanácsbíróul a gyűlés folyamára, ki is az esküt letévén, székét elfoglalta.

8. Olvastatt az esperesti hivatalos évi jelentés, melyben az egyházmegye statisztikai állapotának számokban lett kimutatása után, utal az egyházlátogatási jegyzőkönyvnek tárgyalási alapul szolgálni szokott „Rövid áttekintés” című záradékára s megemlítvén az egyházmegye pénzügyi állapotát is, mely szerint ez évi jövedelme a lélekszám után, továbbá a lelkészekről és tanítókról összesen 558 frt 12 kr, kiadása pedig 541 frtot s így a pénztári maradvány 17 frt 12 krt tesz: végül örömmel jelzi esperest ur, hogy a lefolyt évben sem a lelkész, sem a tanítói testületben haláleset nem fordult elő, — lemondottak azonban hivatalukról a lelkész karból n. t. Elek Dániel jármi-i lelkész a felső-szabolcsi egyházmegyébe kebeleztet őri egyházba lett megválasztása folytán, — a tanítói karból pedig a csomaközi, k.-daróczi, papi — és amint később lett bejelentve — a szamoszegi leánytanító.

Az esperesti jelentés tudomásul vétetik, s az egyházlátogatási jegyzőkönyv „Rövid áttekintés” című záradéka az abban foglalt nevezetesebb ügyek tárgyalásának kiindulási pontjául felolvastatni határozattatik. — Mielőtt azonban ezek tárgyalásához fogna közgyűlésünk;

9. A „zsinati előmunkálatok” tárgyában egyházmegyének is véleményadásra szolgáltattván fel:

Kimondja közgyűlésünk, mikép nem tekintve a zsinat szükséges vagy nem szükséges volta felett újabban és pedig tekintélyes helyről megindított hírlapi vitára, az alkotmányozó nemzeti zsinat megtartását halaszthatatlanul szükségesnek tartja, hogy így ne legyünk többé öldött kőve, hanem a főbb dolgokban közös törvények alatt egyesülvén, annál sikeresebben intézhessük belügyeinket, kívülre pedig annál tekintélyesebb állást foglalhassunk el.

Eunek előre bocsátása után azonban nem tartja helyesnek és a mintaképül vett polgári alkotmány által sem látja igazoltnak közgyűlésünk egy országos alkotmányozó zsinat alakításánál, — mint a milyen ez a zsinat lenne, — az egyházkerületek közt külön, népességök szám-aránya szerint osztani meg a zsinatra küldendő képviselőket, nemcsak azért, mert az egyházi téren a paritásnak ily szorgos kerülése egyfelől az első és utolsók közötti egyenlőség evangyeliomi álláspontjával egyház-szervezetünk történelmi fejlődésével, valamint jelen gyakorlatával is ellenkezik, hanem azért sem, mert tapasztalati tény, hogy a zsinat tárgyában egyetértést és czélhoz juthatást ez ideig is a legnagyobb részben egyik kerületnek a másik feletti számbeli túlsúlya által felidézett féltékenység gátolta meg.

Épen ezért semmivel sem látja indokoltnak közgyűlésünk a zsinati tagok számának előre lett meghatározását, mert az érvényre különben sem emelkedhetett budai zsinat 27-dik kánonában önkényűleg s határozatlanul felvett számok, ugyszinte az 1848-dik évi egyetemes értekezlet zsinati tervezetében felhozott számarányok e tekintetben szorosan irányadók már csak azért sem lehetnek, mert a képviseleti rendszer egyházunkban épen azóta egészen más alapon t. i. a méltányosság alapján fejlesztetett tovább; a költség kimelés indoka pedig, melyet az előmunkálatokat készítet bizottság szintén felhoz, ily nagy fontossága s a magyarországi ref. egyház egész egyetemet érdeklő kérdésnél, még kevésbé jöhet tekintetbe.

Óhajtáná inkább közgyűlésünk, mikép a most tervezett nemzeti zsinatban úgy az egyházkormányzók összes testülete, mint ezek számához képest kellő arányban választott papi és világi képviselők legyenek, vagy lehessenek az egyházi törvényhozás faktori, mert az előmunkálatokban ajánlott terv szerint azon eshetőség állhat elő, hogy a létreho-

zandó zsinat vagy kevés kivétellel hivatalos személyekből, az egyházkerületek és megyék kormányzó elnökeiből fog alakulni, — vagy ellenkezőleg — kivált ha az ily localis tekintélyek megválasztása ellen a tervezetet készített bizottságnak soha nem helyeselhető javaslata szerint a társadalmi út és a sajtó útja vétetnék igénybe, — ekkor meg az egyházmegyei kormányzói, kik gyakorlati bölcseségüknek fogva egyfelől, de másfelől állásuknál fogva is az egyházi törvényhozás hivatott és méltó tagjainak tekintendők, — ezek lennének a zsinatból mintegy kirekesztve, vagy ami több, meg nem választatásuk által szegyenpadra állítva, s ez esetben a törvényhozó zsinat túlnyomólag, talán elméleti képzettséggel bíró, de meglehet hogy a gyakorlatot egészen nélkülöző az egyházkormányzat és törvénykezés terén eddig felmerült és tapasztalt hiányokat kellően nem ismerő választott képviselőkkel állana.

Mindezek folytán közgyűlésünk azon óhaját nyilvánítja s a zsinati előmunkálatok ezen pontjának oda módosítását indítványozza, mikép előre és általánosságban csak annyit mondatnék ki, hogy a tervezett nemzeti zsinat felerészben hivatalos tagokból, felerészben pedig választott képviselőkkel fog állani. Mert ha már ezen egyházi törvényhozó testület összeállításánál, szintugy mint az egész előmunkálatoknál a polgári alkotmány vétetett, — bár az egyház célját és természetét tekintve nem mindenütt szerencsésen vétetett — irányadoul: tehát akkor, midőn ref. egyházunk legfőbb tisztviselői a püspökök és főgondnokok — mint ez helyesen is történt — a zsinat hivatalos tagjainak jelentettek ki, — az egyházmegyei kormányzó esperesteknek és segédgondnokoknak sem kellene onnan közgyűlésünk véleménye szerint hiányzani, mert a polgári alkotmány szerint is nemcsak a ministerek, mint az állam legfőbb tisztviselői vesznek részt a törvényhozásban, hanem az egyes megyék kormányzó elnökei is. — És ha az ily módon összeállítandó hivatalos zsinati tagokkal egyenlő számú választott egyházi és világi képviselők állítatnak elő, — kik közé a tanintézetek 10 képviselője is számítandó, — igaz, hogy ekkor a zsinat tagjainak száma kétannyi s így a zsinattartás költsége is kétannyi lesz, de meg lesz mindenfelől óva az, ami szentebb és drágább a pénznel, — meg lesz óva egyfelől a hivatalos állás tekintélye a netalán előfordulható, sőt némely kisebb egyházmegyében szükségképp előforduló mellőztetés szegénétől, másfelől pedig a választási szabadság fel lesz mentve a localis tekintélyek iránti kegyeletnek a választók által önmagokra parancsolt pressiójától, és sem a szóbeli, sem a sajtó útján korteskedésre szükség nem leend, — kivált ha azon második pont is módosítottatik, mely a zsinati előmunkálatokban a választás és szavazás módjáról, mikéntjéről szól.

Erre nézve kimondja közgyűlésünk, hogy nem helyesli és semmivel sem látja indokoltnak

1-ször a zsinati képviselőknek az egyházmegyei népessége arányában leendő választását,

2-szor a szavazás módját.

Ami nevezetesen az elsőt t. i. az egyházmegyei népessége arányában leendő választást illeti: ezt az egyházi élet terén közgyűlésünk sem a mult sem a jelen gyakorlat által igazolva nem látja. — Kétségbevonhatlan tény ugyanis az, hogy egy kevesebb számból álló testület sokkal nagyobb áldozattal tartja fen magát, intézményeit és kormányzatát, mint egy népesebb, — és ha ez az egyházkormányzat terén a paritás elvének lehető fentartása által mindig méltányolva volt; ha méltányolva volt a gyűlekezetre nézve, melyek az egyházmegyei s hasonlóul az egyházmegyékre nézve, melyek a kerületi gyűléseken népességi arányukra való tekintet nélkül egyenlő számú küldöttekkel képviseltethették magukat; ha ezt maga az előmunkálat is méltányolja odaig, hogy minden egy lelkeséssel bíró gyűlekezetnek, még a legkisebb anyagegy-

háznak is ad egy szavazatjogot épen úgy, mint a több ezernyi népességű, de csak egy lelkesi állomást fentartó egyháznak; ha az igazság követelménye szerint is a jogok élvezetét nem a számarányhoz, hanem a teherviselés arányához képest kell megállapítani: tehát azt a paritást, mely egyházszervezetünkben oly erős gyökeret vert s ugy az egyházmegyei (synodus particularis) mind az egyházkerületi gyűléseken (synodus generalis v. provincialis) mindezekig tényleg fenállott, nem kellett volna közgyűlésünk véleménye szerint annyira felforgatni, sőt a létesítendő országos nemzeti zsinatra nézve is (synodus nationalis) az összes magyarhoni ref. egyházmegyei között, melyeknek egyike épen úgy, mint másika fontartja a maga kormányzatát, irányadónak kellett volna tekinteni annyival inkább, mert nem a paritás, hanem annak mellőzése szokta épen meggátolni az egyetértést és célhoz jutathat.

Közgyűlésünk véleménye szerint tehát minden egyházmegyét fel kellene jogosítani, hogy a zsinatra az esperesten és segédgondnokok, mint hivatalbeli tagokon kívül, egy lelkesi és egy világi képviselőt küldhessen s bár ekkép az 5 ref. egyházkerület 56 megyéjéből két annyira menne a zsinatban részvételre jogosultak száma, mint a tervezetben foglalt javaslat szerint, de ha tekintetbe vesszük a fentebb mondottakat s különösen azon már említett feltékenységet, mely a kerületek közt a zsinat tárgyában egyetértést és célhoz jutathat eddig annyira gátolta, sőt amint látszik még most is gátolja, s a mely feltékenységet épen egyik kerületnek a másik feletti túlsulya idézett fel: tehát csak hogy elvalahára célhoz juthassunk, még e nagy számtól sem kellene visszaritennünk, kivált ha meggondoljuk, mikép e nagyobb szám tetemesen fogna apadni az által, hogy minden egyházmegye maga viselné zsinati képviselőinek költségeit s ha talán érezve korlátozott anyagi erejét, költségkímélés tekintetéből nem kívánná magát az esperesten és segédgondnokok kívül mások által is képviseltetni, ez „volenti non fit injuria.“

Vége a szavazás módját illetőleg mellőztetni kíváná közgyűlésünk a sok bajjal, kellemetlenséggel járó, s mint a tapasztalat a lelkes választásoknál megmutatta, sokszor még az egyházi élethez nem illő korteskedésre is utat nyitó közvetlen szavazást vagy első fokú választást, hanem teljesen elegendőnek tartaná, ha a zsinati képviselőket az egyházak presbyteriumai, kik különben is népképviselési alapon, közvetlen választás után foglalják el állásukat, választanak meg épen úgy, mint az egyházmegyei és kerületi kormányzói és tisztviselőit, miáltal a választás menete egyszerűbb és gyorsabb lenne anélkül, hogy a választás eredménye lényeges változást szenvedne, mert hiszen a leg-több helyen, sőt hacsak illetéktelen beavatkozás nem jön közbe, kivétel nélkül mindenütt úgy is az önmaga által választott előjárókra halgat a nép s így ha a nép választ is, tulajdonképen az előjárók választanak.

Tudja és érzi közgyűlésünk, mikép a zsinat alakítására nézve tett ezen észrevételeivel sok oldalról visszatetszéssel fog találkozni, — de meg van győződve arról is, hogy mindaddig, míg köztünk és a többi kerületek közt a feltékenység meg nem szüntettetik, az országos zsinat vagy általában meg sem alakul, vagy ha megalakul is, félő, hogy eredménytelenül oszlik szét.

A mi már a zsinati előmunkálatoknak az alkotmánytervezetre vonatkozó pontjait és javaslatait illeti, — bár ezeknek eldöntése tulajdonképen az összeülendő zsinat feladata lesz, — minthogy azonban véleményezés végett az egész mű adatot ki: közgyűlésünk e tekintetben következő észrevételeit terjeszti be:

Midőn a magyarországi ref. egyházkerületek és egyházmegyéiben a zsinattartás köz óhaja megpendült s a szervezkedés minden irányban megkezdett: nem volt oly egyházmegye, a melynek csak gondolatában

is megfordult volna azon eszme, hogy a zsinat megtartását azért sürgesse, hogy a kilátásba helyezett zsinat alapítson egy legfőbb fokozatu oly kormányzó és bíraskodó hatóságot, melyet az 1856-dik évben kibocsátott császári nyílt parancs, az ugynevezett „Entwurf“ 4-dik és 150-dik §-a a „k. k. Oberkirchenrath“ — császári kir. egyházi főtanács organísmusában reá tukmálni akart s mely ellen az egész prot. egyház oly elkeseredett harcot vívott.

Az egyházmegyek ohajtották a zsinatot azért, hogy régi elavult kánonaik az előhaladott kor viszonyaihoz alkalmaztassanak; a szegény egyházak sorsán könnyítés történjék, az egyházmegyek, egyházkerületek kormányzatában fölsimert hiányok javíttassanak; s hogy általában a magyar ref. egyház lehető felvirágoztatására a szükséges intézkedések megtéssenek.

Azonban a bizottság az egyházmegyek ezen közohaját mellőzve, egy oly teljhatalmu főurat akar az egyetemes egyház fölébe, annak köz-költségű helyezni az országos egyházi tanács és országos egyházi fő-törvénysekben, ki parancsoljon s kényszereszközökkel költse fel lelkében a buzgalmat, melyet egyedül az Istenben s az örök evangélium igazságok szentségében vetett hit, — az Istentől nyert és soha el nem idegeníthető lelki szabadság nemes és szent lángja gyújthat fel és ápolhat folytonosan az emberi kebelben.

Ugyanazért kimondja közgyűlésünk, miként a konventi küldöttség által czélbavett „Országos egyházi tanács,“ mint eddigelő egyházalkotmányunk keretében ismeretlen organum felállítása kebleinket a legnagyobb nyugtalansággal tölti el és egyházmegyénk annak elfogadását és szervezését sem az egyházkerületek szabadsága és önálló kormányzása, sem az egyes tagok vallásos buzgóságának élesztése és ápolása, sem az egyházi kormányzás és bíraskodás hosszas, szükségtelen költség-járó terhes volta s több más, itt fel nem sorolható okoknál fogva is indokoltnak és czélhoz vezetőnek nem találja, — hanem igenis ohajtja azt minden lehető okok és körülmények számbavételével, hogy az egyházkormányzás és bíraskodás, az eddig létezett alakjaiban, minden fokozatain keresztül fentartva, amennyiben annak hiányai volnának, ezen hiányok czélszerű javítások által orvoslást nyerjenek.

Ha azonban mindenáron szükségesnek mutatkoznék egy ily egyházi főtanács, mely a zsinati törvényeket végrehajtsa: álljon e közeg tisztán a püspökök és főgondnokokból, ezen czim alatt — mint azt Révész Imre ur javallja — „a magyar ref. egyházkerületek szövetségi tanácsa.“

Ügyeljen fel e tanács a zsinat által hozott törvények végrehajtására; állítsa fel a tervbevett országos domesztikát; védelmezze és képviselje az összes magyar prot. egyházat az állam és más hitefelekezetekkel szemben, — de működését ne irányozza oda, hogy az egyes egyházkerületek autonomicus jogkörét elfoglalja, hanem úgy, hogy egyházunkat a valóban közös ügyekben képviselje. Ily értelemben s hatáskörrel a leendő szövetségi tanácsot mi is örömmel fogadjuk és üdvözljük.

Elismeri e. m. közgyűlésünk, hogy javítani, reformálni kell és szükséges egyházi intézményeinket; de ha szabadságunkat, önállásunkat és függetlenségünket biztosító egyházalkotmányunkat, mely alatt háromszáz év nehéz küzdelmei közt védve valánk, alapjából kiforgatjuk: olyanok lennénk, mint az őtestamentomi vak Sámson, ki az általa ledöntött ház oszlopaival együtt önmagát is a ház romjai alá temette.

Ohajtandónak tartja tehát közgyűlésünk, hogy a leendő zsinat törvényeket alkosson, de ne olyanokat, melyek eddigi egyházalkotmányunkat alapjában megrendítve összevissza kuszálják, az egyes egyházkerületeknek és magoknak a tagoknak szabad működését lekössék és megbénítsák;

alkotmányos egyházi életünk erét megmetszve, biztosítékát elvágják s megszüntessék azon vallásos lelkesedés lángját, mely olyan óriási erőt volt képes kifejezni minden reá tóduló zivatark áramlatai ellen.

A történelem igazolja, hogy sokszor a magyarhoni prot. egyház egyik vagy másik országgrészben erős nyomásnak vala kitéve, — de a másik rész, mely a nyomatásnak nem volt kitétvé oly mértékben, amabban is fentartotta az életerőt s a végpusztulástól egyik a másikat mindannyiszor megmentette.

De ha a czélba vett központosítás a bizottság által tervezett módon ténynyé lesz: ki biztosít minket arról, hogy bár az egyházi főtanács vezérferfiainkból fogna alakulni, ezen férfiak ott fenn a magas kormánykörökben hatalmasabb védői lesznek a prot. egyháznak, mint itt az egyházkerületekben, hol az ő tekintélyök s működésükre oly nagy szükség van.

Ami egyebiránt legvégül az egyházkormányzat és bíraskodás vagy igazságszolgáltatás külön választását illeti: e tekintetben csak helyeselni tudja közgyűlésünk a bizottság munkáját, mert ma is állanak egyházunk egyik volt oszlopemberének, néhai Széki gr. Teleky Józsefnek Reviezky Ádám kancellárhoz, — ki által az 1827-dik év márcz. 30-ról kelt levelében a budai kánonok feletti véleményadásra felszólítottatott, — a felszólításra adott eme szavai: „Bármí rendű, minden jól rendezett igazgatásban az igazságügy a tisztán kormányzati ügytől jól megkülönböztetendő s amennyire a körülmények engedik, külön testületekre bízandó, — úgy hogy azt — amennyire lehet — állandó és független bírák igazgassák, — erre pedig a kormányzat természete szerint vagy egyes felelős személyek, vagy illendő határok közt a lehető legnagyobb nyilvánossággal nagyobb gyűlések ügyeljenek. Mivége az igazság kiszolgáltatása az említett kánonokban (budai) érintett esperesi, egyházkerületi és közönséges consistoriumokra, az egyház kormányzása pedig az ott körülírt közgyűlésekre bízandó.“

10. A fentebb megejtett szavazatbontás után, a tárgyalások folyama alatt elkészve beérkezett lelkész tanácsbírói szavazatok, mint már érvénytelenek — Megsemmisítettini rendeltettek.

11. Olvastatott az egyházlátogatási jegyzőkönyv „Rövid áttekintés“ czimű kivonatából az iskolák szellemi állapotának kimutatása, — mely szerint a n.-károlyi mindkét fi- és leány, — a gencsi, szamoszegi (fi), ölcsvai, nyirmeggyesi és gebei iskolák kitünőknek; — a géresi, dobrai, irinyi, ér-endrédi, ér-körtvélyesi (fi és leány), dengelegi, szaniszlói, csomaközi, berei, mérki, ó-apáti-i, szamoszegi (leány), vitkai, n.-dobosi, ilki, jármi-i, fábiánházi, m.-szalkai, jános-i, hodászi iskolák dícséreteseknek; — a bőrvélyi (fi és leány), domahidai, k.-majtényi, k.-daróczi, sz.-miklósi, m.-eescedi (fi és leány) kielégítőeknek, a paposi alig kielégítőnek találtattak, — a parasznai pedig bírálaton alulinak jeleztetik.

Az ó-pályi-i iskolára nézve az egyházlátogatóság jegyzőkönyvében megjegyeztetik, miszerint az ottani gyermekek közt kiűtött és darab ideig uralkodott himlő-járvány miatt az iskola hatóságilag bezáratván — mint ezt lelkész és az előjárók jelentették — bár a jelenvölt, ez alkalomra felgyülekezett hat-hét gyermek megvizgáltatott, de az iskola általában bírálat alá nem volt vonható.

A kötelességeiket híven teljesített iskolatanítók iránti elismerés nyilvánítása s a hanyagok figyelmoztetése czéljából ezen jegyzőkönyvi szám a gyakorlathoz képest köröztetni rendeltetett.

12. Ugyancsak az egyházlátogatási jegyzőkönyv említett kimutatásából olvastatott a lefolyt évben ezen egyházmegyében történt kegyes adakozások sorozata, — jelesül hogy

1-ször. M. Szalkán Pozdech József budapesti volt harangművész által készí-

tett s vas állványra helyezett két új harang beszerzéséhez Csizmadia Mihály főgondnok, id. Csizmadia Ferenc és Varga Sándor presbyterek egyenként 100—100 o. é. frttal; Csaholczy István presbyter 40 frt, id. Kerekes József 20 frt, Papp István nyugalmába lépett lelkész 15 frt; továbbá 21 egyén fejenként 10 frt, a többi egyháztagok pedig tehetségökhöz képest több vagy kevesebb adománynyal járultak. — Ugyisint a takarékmagtári alap is kegyes adományokból jött össze 17 köb. gabona tartalommal, melyből 10 köblöt az egyházi előjárók adakoztak.

2-szor. Ó-Pályiban Pénzes Ferenc adott az egyháznak 20 o. é. frtot s a kölesön-magtár 14 köböl gabona tartalommal szinte kegyes adományokból gyűlt össze.

3-szor. N.-Doboson id. Kovács András és neje Barát Sára az orgonára ajándékoztak előlegesen 50 frtot, Dezsőffy József ur ugyanazon célra 25 frtot; az iskolának pedig b. Perényi Péter és Desewffy János urak egyenként 2—2, Bogcha Ábrahám és Fuchs Bertalan izraelita egy-egy frtot.

4-szer. Paposon Horváth István főgondnok adományozott az egyháznak 8 o. é. frtot, ezenkívül már régi idő óta a paposi csekély jövedelmű iskolatanítókat folytonosan koszttal látja el saját asztalánál.

5-ször. Ér-Endréden Domahidy István ur 2 véka rozsot adott az egyháznak.

6-szor. Szaniszlón Eszenyi Lászlóné, Somogyi Juliánna a templomkiszélsére 6 köböl meszet ajándékoztak.

7-szer. Mérken Bus Sándorné egy urasztalához való nagy selyem kendőt.

8-szor. Csomaközön gr. Dégenfeld József az iskola részére 69 o. é. frtot adományozott.

9-szer. Ó.-Apátiban Kósa Menyhért, nejevel Kun Borbálával egy urasztalát 22 frt értékben és arra egy 90 frt értékű megyszin-bársony, nehéz arany rojtval s közepén arany csillagokkal díszített terítőt készítették; Kristin János gondnok pedig egy 2 frt értékű sálós abroszt adott ugyancsak az urasztalához.

Az adakozók iránti hálás elismerés nyilvánítása s egyszersmind példaadás és buzdítás végett jelen jegyzőkönyvi szám is köröztetni rendeltetett.

13. Olvastattott a n. ecsedi egyház előjáróinak mindkét iskolatanítójuk változtatása iránt egyházlátogatás alkalmával beadott kérvényök, melyben fitanító Szecsődi Gábor változtatását, annak az énekvezérségbeni gyengesége, tanításbeli hanyagsága s egyszersmind tüzekedése, — Cseh Ferenc l. tanító változtatását pedig annak erkölcsi magaviselete szempontjából kérelmezik.

Ezzel kapcsolatosan olvastattott az egyházlátogatási jegyzőkönyvnek nevezett tanítókra vonatkozó passusa, mely szerint mindkettőjük iskolája kielégítőnek, az egyházlátogató küldöttség előtt a lelkészszel és előjárókkal, sőt magával esperest urral szemben is tanusított magokviselete azonban, — kivált a Szecsődi Gáboré — oly botrányosnak találtatott, hogy esperest ur kénytelen volt őt elutasítani.

A beadott kérvényben semmi bebizonyított és bevehető okot nem látván közgyűlésünk arra nézve, hogy nevezett két tanítót, — miután sem hivatalaikról nem mondtak, sem magukat önként változásba nem tették, — ítéletileg elmozdítsa: annál fogva mindkettőt meghagyja ugyan állomásán, Szecsődi Gábort azonban az egyházlátogató küldöttség előtt tanusított kihívó magaviseletéért komolyan megrovja, — Cseh Ferenc l. tanítót pedig figyelmezteti, hogy bár özvegyességhez hasonló állapotában mint családos ember cseléd nélkül el nem lehet, de épen az ő, mint l. tanító házához különösen nem illő gyanus nőszemélynek a parochián tartásától óvakodjék.

14. Olvastattott Cseh Ferenc n. ecsedi l. tanító kérvénye, melyben egyfelől fizetés hátralékainak a n. ecsedi előjáróság által leendő kielégítése, más felől miután szerencsétlen neje a miskolci közkórházba elszállíttatott, annak édes atyja Szikszay József domahidai lelkész által tőle elvitt s nagyobb részt saját keresményéből szerzett ingóságok visszaadása tárgyában intézkedést kér.

Kérvényének első részét t. i. hátralékainak kielégítettését illetőleg, az egyházlátogató küldöttség már az illető gondnokot és előjáróságot a hátralékoknak a régebbi gondnokok számadásából leendő kiderítésére s mennyiben a követelés igazságosnak tűnik ki, annak mielőbbi kielégítésére utasítván: ez intézkedést és utasítást közgyűlésünk is megerősíti; — kérvényének másik részét, vagyis az ipa által tőle elvitt ingóságok visszaadátását illetőleg azonban, minthogy az polgári peruttra tartozik, közgyűlésünk kényszerítőleg nem rendelkezhetik s csakis mint jó tanácsot adhatja a szerencsétlen nő atyjának azon utasítást, hogy a szóban forgó tárgyakat pénzévé tévén, a bejövendő összeget a gyermekek javára takarékpénztárba helyezze.

15. Olvastattott ugyancsak N. Ecsedből az egyházért a templomépítés folyamata alatt kezességet vállalt egyháztagoknak kártalaníttatásuk iránt újabban beadott kérvényök, melyben bivatkozva az ő javokra ez ügyben hozott több rendbeli végzésre és rendeletre, melyeknek azonban mindezekéig semmi sikerök sem lett, — ügyök végelintését sürgetőleg kéri.

Közgyűlésünk mint eddig, úgy ezuttal is megrendeli a kezeseknek az egyház által leendő teljes kártalaníttatásukat, mennyiben azonban a jelenlegi előjárók és gondnokok, mint legnagyobb részben ifjabb korúak, abban az időben nem hivataloskodtak s így sem az ügy állását nem ismerik sem az e tekintetben történt mulasztásokért felelősségre nem vonhatók, s mennyiben — mint a legközelebbi egyházlátogatáskor is kitűnt — épen magok a kezesek nagy része viselt abban az időben előjárói hivatalt s közülök egyik másik pénzt is kezelte: annál fogva a helybeli lelkész ur, mint az egyháztanács elnöke bizatik meg, hogy ezen ügy tisztázásához segédkezet nyújtson, mint aki a régebbi előjárók viselt dolgait jobban ismerheti, mint a mostani előjáróság ifjabb nemzedéke s egyszersmind utasíttatik, mikép e tárgyról jelentését, a megejtendő nyomozás után, az esperesi hivatalhoz hova hamarabb terjessze be.

16. Tárgyaltattott a k. jánosi egyházba, ennek a hodási határban fekvő 522 □ ölnyi, vagyis alig félhódnnyi külső birtoka végeladhatása tárgyában esperest ur által a helyszíneire kimenesztett, maga a nevezett egyház előjárósága által kért vizsgáló küldöttség hivatalos jelentése, melyben küldöttség a k. jánosi egyháztól távolesó, mindentekintben csak hátrányára levő, bérbe — csekélyesége s jelenben nagyrészt vízben fekvése miatt kisérem adható s a hasztalan adózás által értékét már csaknem egészen felemészített földesekének végeladását az egyházra nézve előnyösnek s ahoz a felsőbb engedélyt megadandónak véleményezi.

A vizsgálati jegyzőkönyvben foglalt indokok alapján közgyűlésünk is belátván egy ily csekély s távolesó birtok részletnek káros voltát az egyházra nézve: a végeladhatás engedélyezése céljából az okmányokat a főtiszt. egyházkerületi közgyűléshez anynyival inkább pártolással terjeszti fel, mert a nevezett, az egyház által soha nem használt néhány □ ölnyi birtokot eddig is már 18 frt 90 kr állami adó terhelvén, az egyház a vételárból hasznát magának alig remélhet s így ez eladás által csakis tehetől akar menekülni.

17. Olvastattott ugyanazon küldöttség vizsgálati jegyzőkönyve, ugyancsak a k. jánosi egyház által a legközelebbi végbement tagosítás alkalmával az egyház részére kiadott, de a kívánt célra különösen a felügyelet tekintetéből nem igen alkalmas 2 hódnnyi faiskola helyiségnek, ottani közbirtokos Mandel Ignác urnak az egyház szérus kertjével tőszomszédos s nemcsak a talaj, hanem a felügyelet tekintetéből is igen alkalmas belső helyiséggel szándékba vett elcserelése tárgyában, — melyben küldöttség előadván az egyház által tagasításkor nyert faiskolahelyiség minőségét és azzal szemben a megcsereendő szinte 2 osztályozott hódnnyi belsőség ötszörös értékét állapítván meg, helyben hagyandónak véleményezi azon előlegesen megbeszél csere-

feltételt, melyszerint ez értékkülönbség kiegyenlítése végett az egyház Mandel Ignác urnak a maga birtokából ötannyi területet enged át, — csak hogy az alkalmas faiskolahelyiségnek rögtön birtokába juthasson, egy nyári használatra.

Tekintve a célba vett cserének az egyháza nézve minden tekintetben előnyös voltát, mely a vizsgálati jegyzőkönyvből kétségtelenül kitűnik; tekintve továbbá azon a tárgyalás folyama alatt az egyházképviselője által felemlített körülményt, hogy a mit az egyház a sokkal értékesebb belső kertért töldásként ad, t. i. ötannyi területnek egy tavaszi haszonbérét, azt a belső kertnek a csak fokként létesíthető faiskolától fennmaradó részéből 5 év alatt bőven visszajapja: annál fogva a szándékolt cserét közgyűlésünk is engedélyezendőnek véleményezi s a főtiszteletű egyházkerületi gyűlésre pártolással terjeszti fel.

18. A k. jánosi-i ref. egyháztanács a főiskolai átalakítási küldöttségnek, a nevezett egyház mult évi ápril havi közgyűlésünk 25-dik száma alatt tárgyalta és a főtiszteletű egyházkerületi közgyűléshez felterjesztett nyilatkozatára adott, f. év márc. 1-én kelt hátrata kapcsán, beterjeszti e tárgyban intézett s a körülményeket részletesen felfejtő, egyzersmind pedig egyujabb ajánlatot tevő folyamodványát pártolással leendő feljuttatás végett.

Köztudomású dolog levén a tűzvész által sújtott k. jánosi-i egyháznak tetemes adóssága, — de meg a kérvényben kifejtett előzményekből világosan kitűnő az, hogy a 25 évvel ezelőtt tett s feltételhez kötött ajánlat be nem fizetéséért a mostani egyháztanács, mely arról 14 éven át mit sem tudott, a legutóbbi 10 éven keresztül pedig a követelést becsüszintetettnek hitte, — mulasztás bűnével nem vádolható: közgyűlésünk a kérvényt s az abban tett újabb és semmi feltételhez nem kötött ajánlat elfogadását a főtiszteletű egyházkerületi közgyűléshez pártolással terjeszti fel.

19. Tárgyaltatt az ér-endrédi közbirtokosság által az ottani ref. egyháznak faiskola helyiségül még tagosításkor adományozott, de e célra fekvésénél fogva nem alkalmas területnek elcserelése tárgyában mult október havi közgyűlésünk 11-dik j. k. számú határozata folytán a helyszínére kiment küldöttségnek hivatalos jelentése, melyszerint a célbavett csere ugyancsak az egyház tulajdonát képező, néh. Fényes Krisztina által hagyományozott s épen az iskola tözsomszédságában levő minden tekintetben alkalmas s az egyház által körülkerített ígért belső helyiséggel helyben hagyandónak véleményeztetik, azon megjegyzéssel, mikép e telekből a mondott célra az eredeti faiskola helyiségnek teljesen megfelelő terület szakittassék ki.

Teljesen indokoltnak látván közgyűlésünk ezen maga az egyház által önmagával létesítendő cserét: azt helyben hagyás végett a főtiszteletű egyházkerületi gyűlésre pártolással terjeszti fel.

20. Olvastatt Pótor Dániel csenger-újfalui ref. lelkésznek, gyámfia Havas Gyula, néh. vitkai lelkész Havas István árvaia érdekében közgyűlésünkhöz intézett kérvénye, melyben nevezett s jelenben a debreczeni főiskola VIII-dik gym. osztályában tanuló növendéket, mint egyházmegyéinkben szolgált lelkész árva fiát, a „Márton-Keresztés“ alapítványra, — melyet illetőleg az ajánlás joga most ismét egyházmegyéinkre száll, — felvételt kéri.

Közzgyűlésünk készséggel ad helyet a folyamodó gyámjára kérelmének s nevezett Havas Gyulát a „Márton-Keresztés“ alapítvány elvezetére kijelöli s az illető tanári karnak pártolással ajánlja.

21. A gencsi idegen felekezetek és nemzetiségek közé ékelt, jelenben templomépítéssel küzdő korlátolt népességű és szegény egyház, ismét beterjeszti a főtiszteletű egyházkerületi közgyűléshez intézett kérvényét, melyben az építkező szegény egyházak részére az államsegélyből visszatartott összegből körülményeinek tekintetbevételével minél nagyobb mérvben leendő segélyeztetését kérelmezi.

Mint a segélyezésre valóban reá szorult és azt meg is érdemlő,

egészen új templomépítéssel foglalkozó egyház, a nevezett alaplól első sorban leendő segélyezés végett a főtiszt. egyházkerületi közgyűlésnek a legmelegebben ajánlatik.

22. A pár évvel ezelőtt tűzvész által sújtott s most is építkező, népességben alászállott s vagyoniilag elszegényedett ér-endrédi egyház a főtiszt. egyházkerületi közgyűléshez szintén az államsegélyből építkező egyházak részére visszatartott alaplól leendő segélyeztetésért folyamodván:

Hasonló pártolással terjesztetik fel segélyezés végett.

23. Az építkező szegény egyházak részére az államsegélyből visszatartott összegből segélyeztetéseket kérelmezik még a paposi, szentmiklósi, irinyi és szaniszlói kisdied építkező egyházak.

Mint állandó segélyezésre szorult, minden jövedelem nélküli s jelenben építkező, vagy építkezni akaró egyházak segélyezésre pártolólág terjesztetnek fel.

24. A magyar ref. segélyegylet bizottságához pártolással leendő felterjesztés végett kérvényt adtak be: a paposi, parasznai, szentmiklósi, k.-majtényi állandó segélyezés végett már régebben felterjesztett egyházakon kívül, az ér-endrédi tűzvész által sújtott építkező egyház is.

Amazok, mint állandó segélyezésre felterjesztett egyházak, — az utóbbi pedig mint szerencsétlen egyház most egyszer mindenkorra, — segélyezés végett az egyleti bizottság hathatós pártfogásába melegen ajánlatnak.

25. A körtvélyesi népesebb és elemi csapás által sem sújtott egyház is folyamodván, és pedig egyenesen csak közgyűlésünkhöz, nem pedig az egyházkerülethez vagy reformált segélyegylethez gyámolittatásért:

Miután az egyházmegyékre kiosztás végett leküldetni szokott államsegély összeg még le nem érkezett, ily segélyben ha akarná sem részesíthetné közgyűlésünk a körtvélyesi egyházat; — minthogy azonban a körtvélyesi egyház — dacára hogy a nagyobb egyházak közé tartozik — még kötelezettségét sem szokta teljesíteni, sőt a segélyt is épen közigazgatási tartozása törlesztésére kéri: tehát segélyezésre ezután sem számolhat, sőt hivatkozva az 1878. ápril havi 28-dik sz. végzésre újból meghagyatik, hogy még régebb 47 f. 17 krt közigazgatási hátralékát haladéknélkül befizesse.

26. Olvastatt az ér-körtvélyesi egyház előjáróinak közgyűlésünkhöz intézett folyamodványuk, melyben miután előadják, hogy az ér-körtvélyesi egyház, dacára hogy iskolájában csak két tanítói állomás van rendszeresítve s hogy iskolájában rényleg két tanító működik, az országos tanítói nyugdíjalapra évekkal ezelőtt nyugalomba lépett, elaggott, kegydíjat élvező Huszti György tanítóért is meg van adóztatva, s dacára hogy a rá nézve felettebb sérelmes adóteher megszüntetése iránt a nagyméltóságú magyar királyi vallásiügyi ministeriumhoz folyamodott, e jogtalanul reá rótt adóteher alól még sem lett feloldozva: kéri közgyűlésünket, hogy a főtiszteletű egyházkerületi gyűlés útján tegyen intézkedést e törvényellenesen reá rótt adó megszüntetése iránt.

Általános ismeretes közgyűlésünk előtt, hogy az ér-körtvélyesi egyház iskolájában két tanítói állomás van rendszeresítve s hogy iskolájában két tanító működik, ugyanazért nagy megütözéssel értesülünk, hogy az ér-körtvélyesi egyház, az országos tanítói nyugdíj-törvénnyel ellenkezőleg van az országos tanító nyugdíj-alapra megadóztatva, — mely megütözésünknek midőn ismételve kifejezést adunk: ugyanakkor a főtiszteletű egyházkerületi gyűlést jegyzőkönyvileg megkeressük s tisztelettel felkérjük, miszerint e sérelmi ügyben a nagyméltóságú

magyar királyi vallásügyi ministeriumhoz felíratot intézni méltóztassék, hogy az ér-körtvényesi egyház e törvénytelen adóteher alól mielőbb feloldassék.

27. Olvastatott az irinyi egyházban a Farkas család és az egyház gondnoka közt, az egyháztanács 1878. május 5-én hozott végzése folytán felmerült székper ügyében kinevezett küldöttség vizsgálati jegyzőkönyve s véleményes jelentése, mely szerint az egyháztanács észélyes, tapintatos intézkedése helybenhagyandónak, folyamodó Farkas család tagjai pedig, mint közbotrány és viszálykodás szerzői megrovandóknak s a költségekben elmarasztandóknak véleményeztetnek.

Ezzel kapcsolatban tárgyalatott ugyancsak irinyi lakos özv. Vig Mihálynéknak közgyűlésünkhöz intézett kérvénye, melyben Ér-Adonyból Irinybe költözött veje számára — kinek az irinyi templomban családi széke nincs — egy ilyen székek kimutatását kéri.

A betérjesztett vizsgálati jegyzőkönyvből s az egyháztanács becsatolt jegyzőkönyvi kivonatából meggyőződve közgyűlésünk, hogy e botrányos s az egyház békéjét hosszú időre felzavaró székper maga az egyháztanács idézte elő s mérgesítette el azáltal, hogy a kérdéses széket, — mely az egyháztanács beismerése szerint is a Farkas család egy világtalan öse számára készített, halála után pedig az egyház tagjai által szabadon használtatott, — azért, hogy azt egy vasárnapon a Farkas család három nőlen itáigia elfoglalta, helyéről elmozdította: az egyháztanács minden tapintatot nélkülöző határozata s főleg annak önkényesen lett végrehajtása — az illedelmet s az egyházmegye méltóságát egyaránt sértő alakban betérjesztett s visszatetszéssel fogadott küldöttségi vélemény mellőzésével — a legkomolyabban megróvatik, egyszersmind pedig maga az egyháztanács szigorúan utasított, hogy a kérdéses széket legkésőbb 14 napalatt — különbeni hivatalvesztés terhe alatt — eredeti helyére visszaállíttassa s annak az eddigi gyakorlat szerinti használatában gátolni senkit ne merészellen. Lelkésznek pedig komolyan meghagyatik, hogy jelen határozat végrehajtásáról az esperesi hivatalhoz azonnal jelentést tegyen.

Végül özv. Vig Mihályné kérelmére megjegyeztetik, hogy a menyinyiben a templomban minden egyháztagnak helye van, kiváltságos joga azonban a ker. vallás józan elve szerint senkinek sem lehet: veje a templomban akármelyik székben szabadon helyet foglalhat, anélkül azonban, hogy bármelyik székhez is kizárólagos jogot formálhatna.

28. Olvastatott Jobbágy Lajos k. daróci volt tanítónak közgyűlésünkhöz intézett kérvénye, melyben az 1859-dik évben kelt díjlevélben kitett pénzfizetéseinek, az egyházmegye idevonatkozó határozataival ellenkezőleg osztr. érték helyett váltópénzben lett kiszolgáltatásából származott, két éven keresztül 63 o. é. frta emelkedett hátralékösszegnek, mint jogos követelésének az egyház ellen polgári hatóság útján eszközöndő behajtása iránt kér intézkedést tétetni.

A legnagyobb mebotránykozással veszi tudomásul közgyűlésünk a k. daróci egyházi előjárásnak az egyházmegye törvényes rendeletével szemben ismételve tanusított daczos magatartását, miszerint belhivatalnokai pénzfizetésének osztr. értékbeni kiszolgáltatását az egyházmegye két ízben hozott végzése ellenére továbbra is makacsul megtagadja, — mely vétkes engedetlensége miatt, midőn ezuttal a legkomolyabban megróvatik s a belhivatalnokok pénzfizetéseinek az egyházmegye rendeletei értelmében leendő kiszolgáltatására szigorúan utasítottak: egyszersmind határozattan kimondatik, hogy ha az egyházi előjárás lettett esküje ellenére az egyházmegye törvényes rendeleteinek továbbra is ellenszegül: mint esküjéhez hűtlen saját főbb hatósága iránt engedetlen az egyház-előjárói díszes állásra érdemetlen testület hivatalából azonnal el fog mozdíttatni.

Végül minthogy Jobbágy Lajos volt tanítónak az egyház ellen

támasztott követelése teljes mértékben jogos: tekintetes megyei alispán ur jegyzőkönyvíleg megkerestetik s tisztelettel felkérjük, hogy a Jobbágy Lajos által követelt 63 o. é. frtnak, a k.-daróci egyházon leendő behajtását, illetékes szolga bíró ur közbejöttével eszközölni méltóztassék.

29. Olvastatott a k.-daróci egyháztanács s több egyháztagnak aláírásával az egyházlátogató küldöttséghez betérjesztett lelkész elmozdítását kérelmező vádlevelök, melyben miután előadják, hogy az 1836-ban kiállított belhivatalnokai díjlevelekben kitett 67 1/2 köből élet bérfizetést, s annyiival inkább a lelkész által váltó pénzről osztr. értékre felemelt pénzfizetést megfogott számuk s anyagi elgyengülésük miatt tovább nem teljesíthetik, — lelkész vádolására térnek át, úgy igyekezvén feltüntetni lelkészt, mint anyagi, szellemi és erkölcsi alásüledésök egyedüli okozóját s hogy a végenyészettől megmenekülhessenek, kéri lelkésznek egyházukból elmozdítását s más oly lelkésznek oda rendelését, ki alejebbszállítandó díjlevel értékével is megelégednék, s egyszersmind a lelkész ellen emelt vádak megvizsgálására küldöttség kinevezését kéri.

Ezzel kapcsolatosan olvastatott az egyházlátogató küldöttségnek idevonatkozó bejegyzése, melyszerint a belhivatalnokok pénzfizetése az egyházmegye e tárgyban hozott végzése értelmében rendeltetik kiszolgáltatni; a lelkész ellen beadott vádlevel minthogy az abban felhozott elévült vádak lelkész által az egyházlátogató küldöttség előtt, a vádaskodó egyháztanács jelenlétében aaptalan ráfogásnak bizonyítottak, — figyelembe nem vehetőnek mondatik, az egyháztanácsnak lelkésze iránt tanusított nemtelen eljárása rosztaltik s a lelkész iránt nagyobb tiszteletr utasítatik.

Az egyházlátogató küldöttség eljárása helybenhagyatván megerősítetik s az egyházi előjárás a belhivatalnokok pénzületeinek az egyházmegye rendelete szerinti fizetésére közgyűlésünk által is szigorúan utasítottak, — s midőn továbbá a díjlevel szandékavett megcsontítása vagy bármimemű törvénytelen módosítása az egyházi előjárásnak eleve határozattan megtiltatik s a lelkész ellen emelt vádak, mint a melyek maga a vádlevel félrenemismerhető tendenciája s a lelkész általános ismert tudományos képzettsége, kifogástalan lelkipásztori magaviselete s a nevelésügy iránti meleg érdekeltsége miatt lelkész jó hírnevének meghezrolására számított személyes boszu kifolyásánál egyébként nem tekinthetők, figyelembe nem vehetőnek ítéltetnek, — ugyan akkor az egyházi előjárásnak a lelkész ellen tanusított eljárása közgyűlésünk által is komolyan rosztaltik.

30. Olvastatott a n. esedi templomépítési pénztár zavaros számadásának megvizsgálására s az egyházért a n. körülöli takarékpénztárnál kezességet válalt egyháztagok ellen elrendelt végrehajtás megszüntetésének eszközzésére kinevezett küldöttség jelentése, melyben rendszeresen előszámláltatván azon okok, melyek a számadásnál felmerült zavarok előidézésére lényegesen befolytak: Szücs József és Murguly Sándor kezelő gondnokok, minthogy az általuk kezelt 22,392 frt 53 krral szemben, melyet bevettek, 21,883 frt 85 k kiadást tudtak számadásilag igazolni, a templomépítési pénztár javára 508 frt 68 k erejéig marasztaltatnak el, mely összegből 352 frt 2 k Szücs József, 156 frt 66 k Murguly Sándor által fizetendő.

Egyszersmind jelenti küldöttség: minthogy a megszámlolt kezelőkön kívül több ezideig sem számlolt kezelők is vannak a pénztár valódi állása ez alkalommal sem volt felderíthető; minthogy pedig a pénztár valódi állásának ismerete nélkül ezen anynyi zavart okozott számadást teljesen tisztázni soha sem lehet az egyházi előjárás utasított, hogy a még nem számlolt kezelők számadásait a legrövidebb idő alatt vizsgálja meg s a küldöttség elnökéhez tegye át, hogy ez oly huzódó számadásügy valahára befejeztessék.

Ezzel kapcsolatosan olvastatott Szücs József és Murguly Sándor kezelő gondnokoknak közgyűlésünkhöz intézett kérvényök, melyben mellékelt nyugtáik alapján előbbi 223 frt 77 k, — utóbbi 753 frt 54 k-rnak javokra leendő elfogadását kérelmezik.

Küldöttség eljárása helyeseltetvén Szücs József és Murguly Sándor

számadó gondnokoknak szigorúan megtagadják, hogy a számadásnál terhőkre kimutatott 508 forint 68 krajczár összeget a templomtető építési pentárába haladéktalanul beszállítsák; — az egyházi előljáróság pedig, minthogy a még nem számolt kezelők számadásait a küldöttség s a közelebbi canonica visitatio szigorú utasításai daczára, eddig sem vizsgálta meg, komolyan megintetik és szigorúan utasítatik, hogy a még nem számolt kezelők számadásait felelőség terhe alatt haladéktalanul vizsgálja meg s az esperesi hivatalhoz azonnal terjessze be.

Szücs József és Murguly Sándor kérvényök, minthogy az illetékes egyházi előljáróság mellőzésével terjesztettek közgyűlésünkhöz: megvizsgálás és elbírálás végett a helyi egyházi előljárósághoz oly utasítással tétetnek át, hogy úgy az ezekre tett észrevételeit mint a még nem számolt kezelők megvizsgált számadásait a számadásra vonatkozó összes iratokkal együtt az e tárgyban régebben kinevezett küldöttséghez leendő eljuttatás végett az esperesi hivatalhoz a legrövidebb idő alatt eljuttatni kötelességének ismerje.

31. Olvastatott az ér-endrédi egyháztanács közgyűlésünkhöz intézett kérvénye, melyben hivatkozva a bérfizető s épen a magasabb bérfizetők osztályába tartozott egyháztagok számának jelentékeny leszállására s a belhivatalnokok életfizetésének a régi nagy vékávali beszédését nagy nehésségbe ütköztetve jelentvén ki: kéri, hogy a mértékátváltoztatás alapjául ne a régi 40 magyar itezés véka, hanem az egyházban a méter-mérték behozatala előtt használatban volt bélyegesvéka vétessék, mely kérelme teljesülését annyival inkább reményli, mivelazig előállandó csekély különbséget az 1862-ben végbement tagosítás alkalmával nyert földszaporulat által bőven pótolhatik.

Minthogy a fennálló egyházi törvények szerint a belhivatalnokok vékaja 40 magyar itezésnél kisebb nem lehet; s minthogy a vékaszámitás alapjául is épen a 40 magyar itezés véka vétetett: az egyháztanács kérelme nem teljesíthető s a régi 40 magyar itezésvéka fentartatni rendeltetik.

32. Olvastatott az egyházlátogatási jegyzőkönyv Dengelegre vonatkozó bejegyzése, melyszerint kérdésbe tétetett az egyházi előljáróságnak, hogy Veress Lajos ur a múlt évi egyházlátogatáskor tett ígéretéhez képest, a Bük László-féle 215 forintot alapítvány levélét az egyház levéltárába beszállította-e? Mire az egyházi előljáróság tagadó választ adván, a látogató küldöttség szigorúan megtagadja az egyházi előljáróságnak, hogy vagy a tőkét, vagy legalább ennek kötvényét Veres Lajos urtól ha barátságos úton nem lehetne, törvényes actussal is vegye be, mert az emiatt nem talán okozandó kárért az előljáróság lesz felelős.

A Bük László-féle alapítvány ügyének Veres Lajos urrali tisztába hozására segédgondnok ur oly megbízással kéri fel, hogy az alapítványi tőkét, vagy legalább annak kötvényét Veres Lajos urtól, ha másként nem lehetne, törvényes úton is mielőbb vegye át s a dengelegi egyház levéltárába szolgáltassa be.

33. Olvastatott az egyházlátogatási jegyzőkönyv Ólosvaapátirol felvett pontjából az egyházi előljáróságnak a látogató küldöttség előtt tett jelentése, melyben az egyház tulajdonát képező ugynevezett „fatőke-alap” körül, a kamatok hiányos fizetése s némely adós elpusztulása folytán felmerült zavarok tisztába hozása iránt kér intézkedést tétetni.

A zavaros fatőke ügy helyszínen eszközözendő megvizsgálására Ujlaki Gábor s Péchy Jenő tanácsbírák oly utasítással küldetnek ki, hogy az alap biztosítására minden célhoz vezető intézkedést tegyenek meg, — jelentésük az esperesi hivatalhoz mielőbb bevarratván.

34. Tárgyalás alá vétetett Szücs Endre volt szamoszegi I. tanítónak közgyűlésünkhöz intézett kérvénye, melyben minthogy 30 köből szemes-élet fizetése nem a belhivatalnokok 33 literes, hanem az egyház 30 literes vékájával méretett ki az

egyház magtárából: 12 véka szemes életnek részére leendő kiméretését az egyházi előljáróságnak megrendeltetni kéri.

Minthogy a díjlevélben nincs kitéve, hogy a szemes-élet a belhivatalnokok régi törvényes vékájával méretik: az egyház által a I. tanítóság szervezősekor közforgalomban volt osztrák véka törvényesen vétetett fel s használtatik a szemes-élet mértékéül, — ennél fogva folyamodó követelése meg nem ítéltetik; megvárja azonban közgyűlésünk az egyház előljárótól, hogy jövőben már csak az egyformaság és méltányosság szempontjából is a leánytanító szemes-élet fizetését a többi belhivatalnokok régi törvényes vékájával fogja kiszolgáltatni.

35. Olvastatott ugyancsak szamoszegi leánytanító Szücs Endrének közgyűlésünkhöz beadott bucsuzó levele, melyben jelentvén, mikép más egyházmegyébe tanítótá lett elválasztatása folytán a szamoszegi I. tanítóságtól megválk, egyszersmind köszönetét fejezi ki egyházmegyénk és közgyűlésünk annyszor tapasztalt pártfogásáért.

Tudomásul vétetik.

36. A csomaközi tanító időközben lemondván az ottani tanítóságról: az egyháztanács beterjeszti a tanítóságra nézve tett azon időközi és ideiglenes intézkedését, hogy egy évig a tanítás vezetését ottani lelkész Uray József ur vállalta el oly módon, hogy a templomban és temetéseknél az énekvezéri szolgálatot Tömpe Gábor ugyanott régebben szolgált tanító, ki jelenben is ott lakik, megfelelő díjazás mellett fogja teljesíteni.

Az egyháztanács intézkedése tudomásul vétetik és megerősíttetik.

37. Jobbágy Lajos végkép lemondott k-daróczi tanító helyére az egyház jelenvolt képviselői által Szántó Gusztáv sz.-miskolci tanító hivatván meg s a megválasztás ez utóbbi által elfogadtatván:

A szentmiklósi tanító változása ez értelemben rendeltetett el, — a k-daróczi egyházra nézve azon utasítással, hogy a híványhoz szükséges tanítói díjlevelet ne — mint a múltkor történt — a hatályon kívül helyezett régiebb, hanem az érvényben levő újabb díjlevél szerint állítsa ki s terjessze esperesi megerősítés alá.

38. A parasznai tanító szintén lemondván:

Helyére Jobbágy Sámuel volt csomaközi tanító hivatott meg s rendeltetett oda iskolatanítónak.

39. A szamoszegi leánytanítóság véglemondás, — a sz.-miskolci tanítói állomás pedig a fentebb elrendelt változás által ürességben maradt; — minél fogva Nevezett egyházak utasították, mikép a tanítói állomás mielőbbi betöltéséről gondoskodjanak.

40. Egyházmegyénknak a kerületi gyűléseken leendő képviselével ez évben is

Egyházi részről Segesvári József, világi részről Péchy Jenő tanácsbírák bizatnak meg.

41. A régi mértéknek új mértékre leendő átszámítása tárgyában, ennek a jelenleg érvényben levő díjlevelekre feljegyzése végett szakaszonként kirendelt egyházmegyei küldöttségek közül kettő még mindezekig nem adván be jelentését, — mennyiben Elek Dániel lelkésztanácsbíró az egyházmegyéből leendő távozása folytán a küldetésnek többé meg nem felelhet, — Segesvári József pedig mint jegyző s egy a múlt, mint a jelen évben is egyik egyházlátogató soknemű hivatalos teendői miatt e tiszt alól fölmentetését kéri:

Előbbi helyett Ujlaki Gábor, utóbbi helyett pedig Kubinyi Károly

lelkésztanácsbírák neveztetnek ki oly utasítással, hogy már kinevezett világi küldött társaikkal magokat érintkezésbe tevén, tisztokban mielőbb eljárjanak.

42. Ezen jegyzőkönyvnek f. hó 9-én Gebén, esperest ur elnöklete alatt leendő hitelesítésével

Kubinyi Károly, Ujlaki Gábor és Kulin Gábor urak — a két jegyző közbejöttével — megbízatnak.

Hitelesített Gebén a fentirt napon.

Az 1-től 26-ig és 35-től 42-ig terjedő számokat jegyzette: Segesvári József.

A 26-tól 34-ig: Lövey Pál.

T á r g y m u t a t ó.

1. Egy papi és két világi tanácsbíró elmaradása a gyűlésről: sajnós tudomásul vétetik.
2. Szilágyi Antal ujonnan megválasztott világi tanácsbíró visszalépése el nem fogadtatik.
3. Képviselők megbízó levelei levéltárba tételnek.
4. Mult októberi közgyűlés 18. j. k. számában elrendelt s már megejtett szavazatbontások eredménye körözve levén, az ezekről szóló jegyzőkönyvek fel nem olvastatnak, hanem egyszerűen tudomásul vétetnek.
5. A még betöltetlen maradt egy papi tanácsbírószágra szótöbbséggel Ujlaki Gábor választatik.
6. A már régebben is szolgált s újból megválasztott tanácsbírák együttesen köszönik meg a bizalmat; — közülök Elek Dániel papi tanácsbírónak más egyházmegyébe távozása sajnós tudomásul vétetik s helyének betöltésére új szavazás rendeltetik.
7. Kulin Gábor világi tanácsbírónak helyesítettik.
8. Esperesti évi jelentés: tudomásul vétetik.
9. Közgyűlés véleményét ad a konventi bizottság zsinati előmunkálatai felett.
10. A fentebb megejtett szavazatbontás után elkésve beérkezett szavazatok megsemmisítettnek.
11. Iskolák szellemi állapotának kimutatása: köröztetik.
12. Az egyházmegyében ez év folytán történt kegyes adakozások: köröztetnek.
13. A n. ecsedi egyház kérelme mindkét iskolatanítójának elmozdítása tárgyában meg nem adatik, — a tanítók azonban részint megrovást, részint figyelmeztetést kapnak.
14. Cseh Ferencz n. ecsedi l. tanító fizeteshátralékának behajtása tárgyában az egyházlátogató küldöttség intézkedése megerősítettik; az ipa ellen támasztott követelés azonban polgári peruttra tartozik.
15. A n. ecsedi kezesek ügyének tisztába hozásával a helybeli lelkész, mint az egyháztanács elnöke megbízatik.
16. A k. jánosi-i egyház kérelme a hódászi határban fekvő 522 □ öl haszonvehetetlen birtokának eladhatása iránt pártolással terjesztetik fel a kerületi gyűlésre.
17. Ugyanazon egyház kérelme faiskolahelyiségének megcserélhetése iránt hasonló pártolással küldetik fel.
18. Ugyanazon egyháznak a főiskola részére régebben tett átalakítási ajánlat ügyében beadott felterjesztése pártoltatik.
19. Az ér-endrédi egyház kérelme faiskola helyiségének megcserélhetésére nézve pártolással telebbetetik.
20. Havas Gyula a „Márton-Keresztes“-féle főiskolai alapítványra ajánltatik.
21. A gencsi új templomot építő egyház államségélybeni részesítésére ajánltatik.

22. Az ér-endrédi tűzvész által sújtott egyház színte.

23. A paposi, sz. miklósi, irinyi és szaniszlai kisdied egyházak színte.

24. A magyar ret. segélyegylet bizottságához pártolólág terjesztetnek fel: a paposi parasznyi, sz. miklósi, kismajtényi és ér-endrédi egyházak.

25. A körtvélyesi egyház nem terjesztetik fel segélyezés végett.

26. A körtvélyesi egyház panasza az állami tanítói nyugdíjalapra jogtalanul lett tulajdonátátása tárgyában pártolással küldetik fel.

27. Az irinyi székperben végzés hozatik.

28. Jobbágy Lajos k. daróczi volt tanító fizeteshátraléka tárgyában újabb végzés.

29. A k. daróczi egyház kérvénye lelkészének elmozdítása s a belhivatalnoki fizetés lejjebb szállítása iránt: megrovással visszautasítottatik.

30. A n. ecsedi templomépítési számadás megvizsgálására kinevezett küldöttség beadja jelentését. Az eljárás helybenhagyatik s egyszersmind újabb intézkedés tételik.

31. Az ér-endrédi egyház kérvénye az egyházi véka lejjebb szállítása tárgyában nem teljesíthető.

32. A dengelegi egyházban Bük László által tett alapítvány ügyének elintézésével segédgondnok ur megbízatik.

33. Az ólesva-apáti ugynevezett „fatőke-alap“ körül felmerült zavarok megvizsgálására Ujlaki Gábor és Péchy Jenő küldetnek ki.

34. Szűcs Endre szamoszegi volt l. tanítónak az egyház ellen támasztott követelése meg nem adatik.

35. Ugyanannak lemondó és bucsuzó levele tudomásul vétetik.

36. A csomaközi egyház intézkedése az időközben üresedésbe jött tanítóság betöltésére nézve helybenhagyatik.

37. Király-daróczi tanítónak Szántó Gusztáv sz. miklósi tanító meghivatván s a meghívást elfogadván: változása elrendeltetik.

38. Parasznyi tanítónak Jobbágy Sámuel rendeltetik.

39. Az ürességben maradt szamoszegi (leány) és szent-miklósi tanítói állomások mielőbbi betöltésére az illető egyházak felhivatnak.

40. Az egyházkerületi gyűlésre képviselők neveztetnek ki.

41. Kubinyi Károly és Ujlaki Gábor papi tanácsbírák a régi mértéknek új mértékre átszámítása tárgyában szakaszonként kinevezett küldöttségekbe, — két lemondott tag helyett — beosztatnak.

42. Jegyzőkönyv hitelesítésére küldöttség neveztetik.